No. 36. Donderdag 7 September 1911. 11de Jaargang.

Het Koloniaal Weekblad

Orgaan der Vereeniging

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per vakje . . . . f 2.—

Bij contract reductie.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*

Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

LEDEN of ABONNÉ's, die het Weekblad niet tijdig ontvangen, of zij die VERHUIZEN worden verzocht hiervan bericht te zenden aan den Administrateur, Verhulststraat 51, Den Haag.

Inhoud van dit nummer.

Het wetsontwerp betreffende eene reorganisatie van het Bestuurswezen in Nederlandsch-Indië.

I.

Uit het duister, waarin zoo lang gebrouwen is het plan eener doortastende, op vaste grondslagen steunende herziening van het „bestuurswezen" in Nederlandsch-Indië, is ten langen leste een vrucht te voorschijn gebracht, die eigenlijk nog in den staat van embryo verkeert.

Uit het duister — zelfs zij, die in de praktijk van het binnenlandsch bestuur zijn ingewijd, vernamen niets van hetgeen in dien heksenketel gebrouwen werd, dan wat soms spattend en spetterend naar buiten sprong. De vereeniging van ambtenaren van het binnenlandsch bestuur, eene vereeniging, die zoo men haar niet als de vertegenwoordiging van de ambtenaren van het binnenlandsch bestuur in algemeenen zin beschouwen wil, toch in elk geval uit niet minder dan 413 leden van dat corps bestaat, wendde zich kort geleden tot den Minister met een rekest, waarbij verzocht werd om van de aanhangige voorstellen kennis te mogen dragen, o.m. van de nota, welke ter Landsdrukkerij te Batavia gedrukt moet zijn, opdat de vereeniging tijdig hare opmerkingen, steunende op ervaring en studie, onder de aandacht van de regeering zou kunnen brengen vóórdat de voorstellen bij de Staten-Generaal werden voorgebracht. Als beschikking daarop ontving die vereeniging de mededeeling, dat binnenkort de indiening bij de Tweede Kamer der Staten-Generaal te wachten was van een wetsontwerp, en dat aan de vereeniging van dat wetsontwerp gaarne tezijnertijd een exemplaar zou worden toegezonden, — dat voorts de door haar bedoelde nota betreffende die reorganisatie uitsluitend voor den dienst gedrukt was.

Het wetsontwerp, dat dan eindelijk in het licht gekomen is, is — hoewel in de memorie als een samenhangend geheel voorgesteld — feitelijk tweeledig.

Het eene gedeelte beoogt lotsverbetering van de inlandsche ambtenaren op Java en Madoera, — het andere: de instelling van de betrekking van Regeeringscommissaris ter voorbereiding en leiding van de reorganisatie. —

De uitgebreide memorie dient voor het oogenblik alleen om de noodzakelijkheid van dat nieuwe ambt aan te toonen, — de groote omvangrijkheid daarvan, zoodat het niet mogelijk is, die taak te doen vervullen door het departement van Binnenl. Bestuur met zijn staf van adviseurs en inspecteurs, noch door een der leden van den Raad van Indië, wiens glansrijke carrière gevormd is in den dienst van het Binnenlandsch Bestuur.

Overigens gelijkt het het ontwerp van een luchtkasteel, een gebouw, waarbij misschien gedacht is aan de eindelijke, praktische oplossing van 't vraagstuk der luchtvaart; — een zaak, geschikt voor den wedstrijd wat eerst zal zijn: het fundament dat het gebouw in de lucht zal vastleggen, of het luchtschip dat de verbinding zal aanbrengen.

Het kan toch de bedoeling niet zijn, dat de Staten-Generaal thans reeds een beslissende uitspraak zullen doen omtrent een regeling, waarvan de verwezenlijking, zoo zij eenmaal mogelijk blijke, toch ligt in een verwijderd verschiet. De memorie bevat een reeks desiderata, die, waar de wetgever zelf zoo sterk beseft, dat er nog veel ontbreekt, voordat zelfs een begin van eenige beteekenis met de zaak gemaakt kan worden, den oppervlakkigen beschouwer kan doen denken aan een utopie. Het levert geen op degelijken grondslag rustend, levend beeld, zooals men zou wenschen, een toekomst-beeld van Indië, dat volkomen vertrouwen geeft, steunend op een vast onwankelbaar stelsel. Vele vraagpunten worden aan de orde gesteld, waarvan de praktijk de grondigheid zal moeten aantoonen.

Maar wij willen niet onbillijk zijn, en willen vooral den schijn vermijden als zouden wij den arbeid in het geheel niet op prijs stellen. Integendeel, het klinkt ons als toekomst-muziek welluidend in de ooren. En misschien ligt de verwezenlijking dichter bij dan wij nu nog kunnen vermoeden... En, niet waar, ontbreken daarvoor in Indië de geschikte elementen, in Nederland — men heeft het immers bij ondervinding — zijn schrandere koppen in overvloed, die, zonder bepaalde, voorbereide kennis van Indië en Indische toestanden, als hervormers in Indië kunnen optreden, en wier vaderlandsliefde hoog genoeg staat, om zich voor dergelijke taak op te offeren?

De Indische ambtenaren moeten het nog eenmaal van de regeeringsbureaux uit hooren, hoezeer ondanks de zorgvuldigheid waarmede de opleiding en de keuze van ambtenaren voor den dienst in Indië is overwogen, ondanks de steeds hooger gestelde eischen, ondanks het geleerdheidswaas eener kostbare bestuursacademie, hoezeer, desondanks, de regeering in hare verwachtingen is teleurgesteld geworden. „De moeilijkheden, bij de tegenwoordige eischen aan eene behoorlijke vervulling der residentsvacatures verbonden, bewijzen dit reeds," zoo leest men in de memorie van toelichting. Zou daartegenover de vraag der ambtenaren zoo geheel ongegrond zijn: of in gemoede kan worden verklaard, dat vooral in de latere jaren enkel bekwaamheid en zelfstandigheid van karakter gewogen hebben bij de vaak wilde keuze van ambtenaren voor de hoogere rangen?

Afgescheiden van het vorenstaande, de grondstellingen in de Memorie neergelegd, komen juist voor. Het zwaartepunt van 't dagelijksch beheer der bestuurszaken over te brengen naar de Inlandsche bestuursorganen, de algemeene leiding toe te vertrouwen aan een beperkt korps uitnemend onderlegde Europeesche ambtenaren van zeldzame bekwaamheid, en — door administratieve en financiëele decentralisatie de taak van den Gouverneur-Generaal, van de centrale regeering, te ontlasten, dat zijn gedachten welke volle toejuiching verdienen. Het is een streven, waaraan niemand, die met de leiding der zaken in Indië is belast, zich kan of mag onttrekken.

De regeering hoopt haar doel te bereiken door:

1o. schepping van uitgebreide gewestelijke bestuurseenheden, onder de benaming „gouvernement", beheerd door bestuurders, toegerust met zoodanige middelen, dat aan die bestuursorganen een meer op den voorgrond tredende plaats in het algemeen staatsbeheer is te geven dan uit hunnen aard met de bestaande gewesten het geval kan zijn;

2o. toepassing, in den ruimsten zin, van geleidelijke wettelijke overdracht van administratieve functiën aan het bestuur van die nieuwe gewesten en van de daarin te vormen, eveneens belangrijk uit te breiden, afdeelingen, welker beheerders en organisatie mede tot die meeromvattende taak toegerust behooren te zijn;

3o. gewestelijke financiëele decentralisatie, met raden voor het bestuur der geldmiddelen en de regeling der uitgaven, als voorgeschreven bij het tweede lid van art. 68b Regeeringsreglement, door te voeren zooveel mogelijk tot al die onderdeelen van het algemeen staatsbeheer, welke niet uit hunnen aard aan de rechtstreeksche bemoeienis van de Centrale Regeering voorbehouden moeten blijven;

4o. geleidelijke inkrimping der Europeesche bestuursorganen met reorganisatie van dien tak van dienst in dier voege, dat reeds aanstonds op Java en Madoera, in een verdere toekomst ook in de andere gewesten van den Archipel, aan het Inlandsch bestuur — voor zooveel noodig daartoe blijvend of tijdelijk versterkt — de weg worde geopend tot grooter zelfstandigheid en tot verheffing zijner ambtelijke positie.

(*Wordt vervolgd*).

Ingenieurs voor Indië.

In het laatste nummer van ons weekblad komen twee gedeelten voor, die mij aanleiding geven nog even terug te komen op mijn stukje van 24 Aug.

Orang toewa meent, dat „het eenige middel" om te voorzien in den nood aan geschikte ambtenaren voor de verschillende diensten in Indië is de Javanen, Maleiers, Indo's en Indo-Chineezen bekwaam te maken voor de hoogere betrekkingen. Ik ga ten deze een heel eind met hem mee, maar zijn geneesmiddel is een voor verder afgelegen toekomst, dan die waarvoor mijn opmerkingen golden.

Er is momenteel nood, voor nu en voor de naaste toekomst. En ik geef nog niet toe, dat ons land in dezen nood niet meer kan voorzien. Nog steeds blijft het aantal mededingers voor betrekkingen in het moederland, die ternauwernood een bestaan geven,

onder de jonge mannen van goeden huize onevenredig groot. Dit geldt ook voor jonge ingenieurs. De regeering is er op bedacht de aanvangssalarissen in Indië te verbeteren. Dit zal zeker ten goede werken, maar door het financiëele alleen is niet alles te doen. Ik vind het zeer begrijpelijk dat jonge mannen, die van de ingenieurs, welke naar de koloniën zijn gegaan, brieven lezen waarin deze met spijt spreken over den gedanen stap, dit als een waarschuwing beschouwen om het voorbeeld niet te volgen. Daarom raad ik met aandrang tot het maken van een bepaling, waardoor den nieuw uitgekomene verzekerd wordt op een hoofdplaats te blijven totdat hij moreel geacclimatiseerd is, ongeveer één jaar dus. Daar ik mij verder ook best in kan denken in den weerzin om zich weer voor adspir.-ingenieur aan te melden, als men zich rechtmatig ingenieur kan noemen, beveel ik het schrappen van deze degradatie ook ten ernstigste aan.

Mijn tweede kantteekening geldt de uit de Staatscourant overgenomen regeling voor de tijdelijke adspirant-ingenieurs.

Daaruit blijkt dat ook deze ingenieurs teruggesteld worden tot adspirant-ingenieurs. Verder zullen zij die een diploma haalden in Duitschland of in Kopenhagen wèl, maar zij die het in Nederland haalden niet voor dit verband van vijf jaren worden toegelaten (als de redactie van de mededeeling althans juist is). Waarom? Mogen onze eigen ingenieurs niet eerst eens poolshoogte gaan nemen, alvorens zich vast te verbinden?

Bij de salarisregeling der tijdel. adsp. ingenieurs staat, dat de bezoldiging door periodieke verhoogingen tot *f* 1000 per maand kan stijgen. Dit is een verkeerde voorstelling; tijdens het verband van vijf jaar kan de ingenieur het maar tot *f* 400 p. m. brengen. Alleen wanneer hij daarna in vasten dienst mocht overgaan kan hij het, als hij ingenieur 1ste kl. mocht worden, tot *f* 1000 brengen. Dit is zoo niet te lezen uit hetgeen de officiëele kennisgave bevat, die zoodoende tot teleurstelling, ontevredenheid en reclame aanleiding zal kunnen geven.

X. Y.

Aan Indische Ambtenaars-vrouwen.

In Het Koloniaal Weekblad van 24 Aug. 1911 schrijft X. IJ. over het gebrek aan ingenieurs o.m. het volgende: „Een tweede reden van afschrikken vormen de eerste indrukken, die vele jonge ingenieurs aan hun vroegere studievrienden schrijven. Geplaatst in een kampoeng, waar zij zich eenzaam en verlaten gevoelen, waar zij, onbekend met de taal, met de gewoonten, zich in alles dubbel verlaten, dubbel eenzaam, dubbel linksch en onbeholpen gevoelen, zijn zij niet gelukkig en gaan zij gebukt onder een heimwee, dat zij omzetten in oprecht gemeende waarschuwingen aan de vrienden om liever in Nederland te blijven op een klein salaris, dan zich te laten begraven in de rimboe in Indië. Zijn zij gehuwd, dan sluit de wederhelft zich doorgaans tot een roerend duo aan. *)"

Dit geeft mij het volgende in de pen:

Wat hierboven aangehaald is, geldt evenzoo voor bijna elken anderen tak van dienst. Het kan zoo anders zijn; het komt mij voor, dat de vrouw haar man in deze omstandigheden tot steun moest strekken. „Das Dienen ist der Frauen hartes Loos".

Niet hard, maar heerlijk is dit lot, wanneer het goed wordt begrepen. Wij vrouwen mogen het land dienen, evengoed als de mannen, al worden onze namen niet genoemd. En hebt ge geen vaderlandsliefde genoeg, om dit te wenschen, welnu, dien dan uw man!

Maar, dien hem goed!

Met hem mee te klagen, of wellicht nog harder dan hij, is gemakkelijk genoeg, maar we bewijzen er hem, noch ons zelven, een dienst mee.

We moeten onze mannen moed inspreken, waar ze dien dreigen te verliezen, moed om hunne schouders te zetten onder de moeilijkheden. We moeten hen wijzen op de lichtzijde van hun moeilijk leven. De mannen hebben het niet gemakkelijk in Indië en onze steun zal hun daarbij welkom zijn.

Ik kan U een geval noemen van iemand, die diep in het binnenland geplaatst werd. Hij meende niet op te kunnen tegen die eenzaamheid, beklaagde zichzelven zeer, en eindigde inderdaad met daar zenuwziek te worden. Zijne vrouw had hem kunnen redden; dit is mijne vaste overtuiging. Had zij het hem in huis fleurig en gezellig gemaakt, hij had zijn geluk ook daar gevonden. Maar zij tobde en klaagde, harder nog dan hij.

Wanneer de vrouw klaagt, zal de man naast zijn eigen bezwaren nog het verdriet voelen, zijn vrouw niet dat geluk te kunnen geven, dat hij voor haar wenscht. En hij zal er zijn werk de schuld van geven.

Laten wij, vrouwen, dan zorgen, dat de plaats, waar zijn werk hem dwingt te verblijven, hem prettig gemaakt wordt.

Eigenaardige moeilijkheden doen zich daarbij voor. Daar zijn allereerst de maaltijden; ge kent de klacht: in Indië eet men elken dag kip en 's Zondags de veeren. Groente is meestal een spaarzaam artikel.

Laten wij ons dus toerusten met eenige kook-kennis, opdat we met zeer geringe hulpmiddelen toch afwisseling in het menu kunnen brengen.

Laten wij een verbandcursus volgen, ons gezin en Inlandsche omgeving zullen we vele diensten kunnen bewijzen. Laten wij zelven groenten en bloemen kweeken, opdat de disch beter voorzien en huis en tuin gezellig zijn.

Hebben we kinderen, we kunnen met hen fröbelen, hun de eerste beginselen van lezen en schrijven bijbrengen.

Met deze en nog veel meer dingen, zullen we de stemming in huis prettig maken; en daar wij zoodoende bezigheid in overvloed hebben, zal onze opgewektheid er zeker ook bij winnen.

Prettig en rijk zal ons het leven zijn; geklaag en gejammer zullen plaats maken voor liefde jegens ons heerlijk Insulinde.

Zal de man in zulk een omgeving nog klagen?

EENE UIT HET BINNENLAND.

*) Ik spatieer

Ten bewijze hoezeer „Oost en West" en in het bijzonder de Redactie-Commissie van Het Koloniaal Weekblad het met de opvattingen van de geachte schrijfster eens zijn, kunnen wij niet beter doen, dan hier aan te halen het slotwoord uit het onlangs door de vereeniging uitgegeven werkje **De Ingenieur in Nederl.-Indië** (zie vorig weekblad), luidend:

„Aan het eind gekomen van de door ons opgevatte taak, om een overzicht te geven van werkkring en vooruitzichten van den ingenieur in Ned. Oost-Indië, kunnen we constateeren, dat meer dan vierhonderd ingenieurs, in verschillende betrekkingen werkzaam in vele gevallen een goede positie hebben verkregen, en dit aantal aanmerkelijk kan worden uitgebreid.

Zij, die dus een werkkring buiten Nederland willen zoeken, kunnen in Ned.-Indië slagen.

Volledigheidshalve willen wij er echter nog op wijzen, dat, hoewel het gaan naar Ned.-Indië boven dat naar andere landen vele voordeelen oplevert, toch aan het verblijf in Ned.-Indië, evenals aan dat in vreemde streken, het nadeel is verbonden, dat de opvoeding van kinderen wel bezwaren met zich brengt met het oog op voldoend onderwijs nà het twaalfde jaar.

Goed lager onderwijs is in Ned.-Indië op vele plaatsen te verkrijgen, en kan, zoo noodig, op meer plaatsen door huisonderwijs vervangen worden.

Maar het bezwaar zit in het ontbreken van gymnasia en het slechts voorkomen van Hoogere Burgerscholen op de drie hoofdplaatsen: Batavia, Soerabaja en Semarang (eerlang ook te Bandoeng).

De jongelieden zullen dus al vroeg ouderlijke leiding moeten missen en ten slotte bij het voortzetten van hun studie, na het afloopen der Hoogere Burgerscholen, is zending naar het moederland onvermijdelijk.

Gelukkig alzoo de ouders, die hun leven zoo kunnen inrichten, dat ze zelf dien overgang naar het moederland kunnen leiden, en na hun terugkeer naar Indië aan hun kinderen vertrouwde raadslieden tot steun kunnen geven.

In het voortbrengen van dit bezwaar moet men echter niet een streven zoeken om een huwelijk, dan wel het gehuwd naar Indië gaan, te ontraden.

Integendeel, waar reeds in de algemeene beschouwingen is aangegeven, welk een steun de echtgenoote aan den ingenieur in zijn werkkring kan zijn, wordt nog eens met nadruk gewezen op de wenschelijkheid, dat een levensgezellin het vaak moeilijke en eenzame ingenieursleven tot een vreugde maakt.

Waar de toestanden zoodanig zijn, dat om een behoorlijk en geschikt onderdak te krijgen de ingenieur genoodzaakt is om een eigen woning met volledig dienstpersoneel te houden, is het absoluut noodig dat, om zich geheel aan zijn werkkring te kunnen wijden, hem die dagelijks terugkomende zorgen worden bespaard, die geheel vallen binnen de sfeer van werkzaamheden van de huisvrouw.

Alleen dan zal hij des te krachtiger kunnen optreden, wanneer in een tehuis, waar een liefhebbende hand ook voor zijn belangen en voor zijn gezondheid zorgt, hij na de vaak afmattende dagtaak rust en verpoozing, voor de teleurstellingen, die ook hem niet gespaard zullen worden, deelname en een welgemeenden raad vinden kan.

Door de hooge aanvangssalarissen bij de particuliere maatschappijen is de ingenieur daar in gunstiger condtie dan bij den Staat, ook nog omdat hij minder aan overplaatsing onderhevig is."

L. J. C. v. ES, c. b. i.

• Uit de O.-I. Mail.

Cholera en Pest. De cholera schijnt nu toch waarlijk tot staan te komen, de laatste berichten melden slechts enkele sporadische gevallen. Wat de pest betreft, viel in het Malangsche begin Augustus jl. nog weinig beterschap te bespeuren, ook te Kediri en Soerabaja kwam deze ziekte nog voor.

Met de uitroeiïng der pestratten wordt vlijtig doorgegaan. Het vinden van één dezer dieren in een vieze buurt draagt meer bij tot grondige reiniging dier verzamelplaatsen van infectie, dan jaren van ambtelijk beheer konden doen. Zoo schrijven de Indische couranten terecht.

Regeeringstelegram van 5 dezer vermeldt betreffende pestgevallen gedurende de week van 23—29 Augustus jl.: In de dessa Kintjang nabij Madioen kwamen in den laatsten tijd eenige pestgevallen voor. Daarom Zaterdag besmet verklaard. Afdeeling Malang achttien gevallen, zestien dooden. Kediri twee gevallen, waarvan één doodelijk was. Madioen twee doodelijke gevallen en verscheidene verdachte doodelijke koortsgevallen. Aldaar is 'n laboratorium geopend onder dokter Otten.

Uit Timor's Binnenland. Aan een brief van een officier bij de troepen in Midden-Timor ontleent de J a v a b o d e van 4 Aug. j.l.:

„Wij zitten hier in Lakmaras op een berg, 1039 M. hoog, en beheerschen den toestand volkomen. Portugeesche soldaten zien er slecht en haveloos gekleed uit, de Afrikanen hebben den rooden fez op, zoodat onze soldaten het een „Main perang Stambool" noemen."

Onze troepen hadden het heel druk met patrouilleeren: zeer vermoeiend werk.

Het zal nu rustiger voor hen worden, nu de Portugeezen hun troepen teruggetrokken hebben."

3 Aug. wijdde het blad een artikel aan **Het einde van den „Timor-oorlog"** besluitend met de woorden:

„Wij meenen er op te mogen rekenen, dat de portugeesche regeering, wanneer zij rustig alle omstandigheden, aan deze quaestie verbonden, heeft kunnen overwegen, het billijk zal achten Nederlandsch-Indië vergoeding te schenken, ten eerste voor de schade, welke het wederrechtelijk optreden van haar troepen en ambtenaren aan de onder onze vlag levende bevolking heeft toegebracht, en ten tweede voor de kosten, waarop de zorg voor de handhaving onzer rechten dat optreden tegenover Nederlandsch-Indië heeft gejaagd.

Vergoeding voor dit laatste zou Indië niet in geld behoeven te wenschen. Een definitieve schikking ten opzichte der grensregeling zou, met wijziging van de vroeger overeengekomene, die nog niet tot uitvoering is gekomen, gelegenheid schenken om die vergoeding op andere wijze te belichamen en aan die grensregeling zelve een rationeeler aanzien te geven, dan zij bij het tractaat van 1904 verkreeg.

Wij zouden 't zeer wenschelijk achten, dat Timor geheel Nederlandsch werd en Indië zou zich daarvoor stellig wel een belangrijke uitgaaf kunnen en mogen getroosten; maar waar Portugal, om—historische en nationale redenen blijkbaar van zulk een overdracht niet wil weten, respecteeren wij zijn motieven. Waar Nederland thans niet de meeste klem op behoort te staan, is daarentegen dat een regeling tot stand kome, welke geenerlei ruimte meer overlaat voor ontstaan van moeilijkheden, die tot een verstoren van de goede betrekkingen, welke zoo lang tusschen Nederland en Portugal hebben bestaan en waarop van deze zijde zeker hoogen prijs wordt gesteld, kunnen leiden.

De toestand in Atjeh. Aan een correspondentie uit Atjeh door „O b s e r v a t o r" in de D e l i-C't. ontleenen wij het volgende:

„Ook de animositeit, welke hier op Atjeh onder de officieren bestaat en afmetingen heeft aangenomen, die ernstige consequenties doen vreezen voor den kameraadschappelijken geest, moet den kop ingedrukt worden.

De gouverneur stelt zoo gaarne ieder tevreden, maar...... ieder waant z'n eigen uil een valk.

De mannen, die de Atjeh-zaak vooruit brachten, hebben zulks niet alleen te danken aan veine, een uitdrukking, waarmede zich menigeen spijtig uit over de verdiensten van anderen, neen, „Verstand, Ausdauer en Moed", dat zijn de drie factoren, waarvan het succes afhankelijk is.

Er werden troepen naar Singkel gezonden ter bestrijding van een nieuw opgerichte bende djahats, welke bleek te bestaan uit een aantal malcontenten, die nooit de bedoeling gehad hebben den strijd met de koempenie aan te binden. De menschen waren ontevreden over het niet verlengen hunner verlofpassen, een gevolg hiervan was, dat de prauw, waarin zich de controleursfamilie bevond, met steenen werd gebombardeerd.

„Zeer begrijpelijk is het, dat de controleur versterking van de zeer geringe beschikbare troepenmacht aanvroeg, waarvan de noodzakelijkheid door den militairen commandant eveneens betoogd werd.

„Het voornemen schijnt te bestaan om enkele posten in de Pidi-vlakte op te heffen, Loeëng Poetoe schijnt hiervoor het eerste in aanmerking te zullen komen. Ik hoorde meermalen door verschillende officieren de stelling verdedigen om alle posten in genoemde vallei te ontruimen en de geheele troepenmacht te concentreeren op Beueranoen, welk bivak ongeveer in het midden der vallei gelegen is.

„Weliswaar kan men van hieruit Lam Lho in een paar uur bereiken, welk argument m. i. echter vrij zwak genoemd moet worden, waar toch zeker de samenwerking met de in Tangse gelegen troepen beter en spoediger kan plaats hebben, wanneer in Lam Lho eenige groepen beschikbaar zijn.

„Buitendien zou een maatregel als bovenbedoelde als min of meer reactionair zijn aan te merken, het zoude ons terugvoeren naar het oude systeem van centralisatie, terwijl decentraliseering toch proefondervindelijk gebleken is alleszins aanbeveling te verdienen. Politioneel optreden van de troepen zal door centraliseering zeer zeker bemoeilijkt worden."

Inlandsch Credietwezen. B. zendt aan D e J a v a b o d e eenige opmerkingen omtrent het credietwezen welke wij hieronder laten volgen:

De bedoeling van de regeering met het Inlandsch Credietwezen is in de eerste plaats den teruggang van welvaart tegen te gaan.

De „orang miskin" wordt in slechts enkele gevallen geholpen; alleen dan als hij borgen kan vinden, die de risico van zijn leening op zich willen nemen.

Wanneer dezen braven vrienden goed wordt duidelijk gemaakt, dat hun borg-zijn geen bloote formaliteit is, maar wel degelijk verplichtingen oplegt, dan trekken zij zich in de meeste gevallen — dit is ten minste m ij n ondervinding — terug.

Hoogstnoodzakelijk acht ik, dat den borgen goed onder 't oog gebracht wordt, waartoe zij zich verbinden. Gebeurt dit werkelijk, niet maar zoo in het wilde, maar punt voor punt, dan zullen vele bankbeheerders hetzelfde ondervinden, wat ik ondervond. De borgen trekken zich terug. De risico is dan ook groot, zéér groot; zelfs in 't geval de arme leener een brave orang tani is, die bij het aangaan der leening vast besloten is het geleende terug te geven.

Mislukt de oogst op het land, dat hij met behulp der leensom daarvoor klaarmaakte, waar haalt de man, die niets bezit, dan duiten vandaan, om zijn schuld af te betalen?

Is de man niet braaf, is 't hem alleen te doen om aan geld te komen voor 't oogenblik, voor een feest of wat anders, dan vliegt, zoo zeker als twee maal twee vier is, de borg er in voor 't geleende bedrag.

De borg kent zijn Pappenheimers — in dit geval zijn dessagenooten — en weet hij dus goed, waartoe hij zich verplicht, wanneer hij borg wordt voor een armen sobat, dus zal hij zich wel twee maal, neen vier maal bedenken, vóór hij de schuldbekentenis teekent, hetzij in zijn handschrift of middels zijn duimafdruk.

Ik vrees, dat evenwel bij 't aangaan der leeningen met borgen niet steeds duidelijk de verplichtingen dier borgen in 't licht worden gesteld.

De arme inlanders zullen dus in slechts enkele gevallen door de credietinstellingen van 't Inlandsch Credietwezen geholpen worden. 't Zijn de bezitters van grond in de eerste plaats, die in aanmerking komen, en dan die, welke een huis bezitten, dat waarde heeft; huizen van bamboe, met atap bedekt, komen dus, zooals vanzelf spreekt, niet in aanmerking.

Er zijn banken, die ook s t e e n e n huizen niet als zakelijke zekerheidsinstelling aannemen, evenmin prauwen, omdat deze door brand of storm kunnen vernietigd worden.

De orang tani, die een sawah, een tegal bezit, kan bij de meeste banken geld leenen tot een bedrag van de helft of twee derde der getaxeerde waarden der gronden.

De taxatie der gronden geschiedt in de meeste gevallen door het dorpshoofd. Doet de assistent-wedono, wien is voorgeschreven zooveel mogelijk de belangen der inlandsche bevolking te behartigen, zijn plicht, dan gaat hij zelf 't zaakje eens opnemen vóór hij door zijn handteekening de leening mogelijk maakt. In de meeste gevallen teekenen deze inlandsch hoofden maar raak, zonder zelfs de kohieren te raadplegen.

Alleen als zij tot 't laatste gedwongen worden, gaan zij hiertoe over, zonder zich evenwel van de waarde der gronden persoonlijk te gaan overtuigen.

Zooals thans de toestand is, geven de door de inlandsche hoofden geteekende aanvragen van leensommen in vele gevallen geen waarborgen voor goede taxatie, en het is zeer wenschelijk, dat den inlandschen hoofden, gedurende de eerste jaren van het bestaan eener afdeelingsbank, de verplichting wordt opgelegd, de taxatie der gronden, die als zakelijke zekerheidstelling zijn opgegeven, te controleeren en zij verantwoordelijk zijn voor de gevolgen, die kunnen voortvloeien uit een te hoog gestelde taxatie.

Later als de banken, wat men, populair uitgedrukt, zou kunnen noemen: zóó op pooten staan, dat zij deskundige beambten op een goed salaris kunnen aanstellen, kunnen zij de hulp der inlandsche hoofden zeer zeker best missen.

Zoo ver zijn thans slechts enkele banken.

Ik begrijp ook, rondweg gezegd, niet goed waarom men van de hulp van de inlandsche hoofden, die de bevolking toch moeten kennen, niet zou gebruik maken.

Zij zijn reeds zoo overladen met allerlei werkzaamheden, zeggen velen... Ik kom met deze vorstjes en hun rijkjes nogal dikwijls in aanraking en heb van die overlading met werk nog niet veel gemerkt. In elk geval is hun werk voor het Inlandsch Credietwezen hoogst belangrijk en kunnen zij in dit opzicht veel voor de aan hun zorg toevertrouwde bevolking doen.

Mijn ondervinding is, dat op de hulp der inlandsche hoofden niet veel valt te rekenen. Alleen wanneer zij door een energieken controleur op den stang gereden worden, doen zij ook hier hun plicht. Uit zichzelf komen zij daar niet toe.

En hoeveel, hoe onnoemelijk veel konden zij niet doen voor de inlandsche bevolking, die in vele opzichten credietbehoeftig is.

In plaats van als nu, zooals in vele gevallen gebeurt, de menschen, die zich voor een leening aanmelden, kalm af te wijzen, zonder eenig onderzoek, konden zij de credietbehoeftigen opsporen, zich van hun soliditeit overtuigen en daarna voor een leening aanbevelen.

Dat dit afwijzen gebeurt door inlandsche hoofden, die tegen een weinig soesah opzien, weet ik bij ondervinding. Worden zij door den controleur of assistent-resident over hun laksch optreden onder handen genomen, dan volgen eenige momenten van ongewone werkzaamheid. Spoedig echter vervallen zij weer in den ouden sleur, en de credietbehoeftigen kunnen ongetroost heengaan.

In een der onderdistricten, waar ik wist dat vele credietbehoeftigen waren, terwijl slechts enkele leeners zich voor geld bij de Bank vervoegden, werd door mij een vertrouwd agent gezonden, die, buiten het Inlandsch bestuur om, de menschen in de dessa bezocht en de aanvragen op kantoor bracht. Uit een viertal dessa's kwamen binnen enkele dagen meer dan 50 aanvragen binnen, die door den controleur, lid van 't Dag. bestuur, naar 't betrokken hoofd werden gezonden ter onderzoek. Bijna alle aanvragen konden goedgekeurd worden. Vele der aanvragers hadden zich vroeger bij 't betrokken inlandsch hoofd aangemeld, maar waren afgewezen. Anderen hadden omtrent het bestaan eener leenbank wel 't een en ander gehoord, maar 't rechte wisten zij er niet van, en niemand had hun ooit op het voor hen voordeelige van 't leenen bij de afdeelingsbank gewezen, noch hun beduid, dat het niet de bedoeling is van zoo'n bank om geld te maken, maar werkelijk om hen te helpen.

Het ligt toch wel op den weg van de inlandsche bestuurders de bevolking op het nut van dergelijke credietinstellingen te wijzen en haar duidelijk te maken, hoe voordeelig het voor haar is bij de Bank te leenen.

De woekeraars eischen 50, 100 procent winst, de Bank vraagt alleen goedmaking der noodzakelijke onkosten, meer niet.

Decentralisatie. Kortelings nam de Javabode uit het Bat. Nbl. de mededeeling over, dat ter Algemeene Secretarie een speciale afdeeling voor decentralisatie-zaken zou worden ingesteld, en dan onder leiding van den pas uitgekomen referendaris mr. Talma.

Van goede zijde verzekert men ons nu echter, zoo schrijft eerstgenoemd blad, dat het bericht onjuist is. Dat spijt ons. Wij willen dan zoo zeggen: mr. Talma zou een zeer geschikte leider zijn van een wenschelijke decentralisatie-afdeeling ter algemeene secretarie.

Theosofische beweging. De heer Leadbeater en Van Maanen, uit het hoofdkwartier der Theosofische Vereeniging te Adyar (Britsch-Indië), zijn voornemens een rondreis over Java te doen, ten einde de hier bestaande theosofische loges en centra te bezoeken: Batavia, Buitenzorg, Bandoeng, Tjilatjap, Djokja, Solo, Semarang en Soerabaja. De heer Van Maanen zal op deze plaatsen openb. lezingen houden.

Vliegen. De Bataviasche bladen staan vol enthousiastische beschrijvingen over de vliegweek. Küller moet prachtig gevlogen hebben.

Ook aan het doodelijk ongeluk, den heer Rambaldo overkomen, wijdden de bladen woorden, getuigend van groote waardeering voor dezen te vroeg gestorven held.

WEST-INDIË.

SURINAME.

Ter bespreking ontving de redaktie van dit weekblad uit Suriname eene voordracht van den heer G. G. T. Rustwijk, getiteld: „Het „waarom" beantwoord of het „wee" ontsluierd voor de welvaartcommissie." De heer Rustwijk is een zeer bekende figuur in Suriname, een man van artistieken aanleg, die zich met succes op velerlei gebied heeft bewogen; hij is schilder, teekenleeraar, fotograaf; in zijn ledige uren dichter. Ook op de planken heeft hij zijn sporen verdiend en meermalen heeft hij een dankbare bevolking lof ingeoogst als leider van kinderoperettes. In den waren zin des woords is hij een selfmade man met al de deugden en gebreken van deze supérieure menschensoort.

In hun vaderland vinden zulke naturen dikwijls geen geschikt veld voor de ontplooing hunner talenten. De heer Rustwijk is daarom zijn geluk gaan beproeven in de naburige koloniën, waar hij niet alleen als artist, maar ook als hygiënist heeft rondgekeken. In Suriname teruggekomen wenscht hij zijn opgegaarde kennis aan te wenden ten bate van het algemeen. Ziedaar het motief voor zijn lezing, „geïllustreerd onder intervallen van Orgel en Strijkmuziek". De lezing werd — wellicht als pieuze herinnering aan vroegere dagen — gehouden in het tooneelgebouw Thalia op 19 Juni 1911, daarna, op vereerend verzoek, op 24 daaraanvolgende.

De „welvaart-commissie", door den heer Rustwijk uitgenoodigd om de lezing bij te wonen heeft om principieële redenen de uitnoodiging niet aangenomen, maar zonder twijfel zal de commissie kennis hebben genomen van de in druk verschenen lezing.

De ruimte laat niet toe in de kolommen van dit weekblad den heer Rustwijk op den voet te volgen. De eigenaardige vorm der lezing is op zich zelf daartegen een bezwaar.

De roode draad, die door het geheel loopt, is een vergelijking van de drie Guiana's, die, in het bijzonder op het gebied der hygiëne, niet in het voordeel van Nederlandsch Guiana uitvalt. Naar de meening van den heer Rustwijk is de jarenlange verwaarloozing van alle hygiënische maatregelen — in de kolommen van dit weekblad werd daarop meer dan eens de aandacht gevestigd — de oorzaak van de groote kindersterfte, van den slechten gezondheidstoestand en van het stationnair blijven der bevolking.

Den grootsten vijand ziet de heer Rustwijk terecht in het slechte drinkwater. In de droge jaargetijden gebruikt een groot deel der bevolking van Paramaribo putwater uit een door en door vervuilden bodem. Van den toestand van enkele der putten te Paramaribo geeft de lezer een zeer aanschouwelijke beschrijving. Ook het regenwater, dat van de door uitwerpselen van vogels en door stof vervuilde daken wordt opgevangen, deugt niet.

Op dit alles is reeds tallooze malen de aandacht van bestuur en regeering gevestigd, maar zonder gevolg. Van hygiënische maatregelen, die geld kosten, waren bestuur en regeering niet gediend. In het nummer van 9 Maart j.l. van dit weekblad werd het volgende opgemerkt:

......„Er bestaat weinig hoop, dat men in Suriname in de naaste toekomst in deze materie (n.l. hygiënische voorzorgen) de Engelsche naburen zal nastreven. Men heeft n.l. in onze kolonie de „bezuiniging" ook uitgestrekt tot het geneeskundig departement en den ongelukkigen inval gehad de betrekkingen van Geneeskundig Inspecteur en chef van het Militaire Hospitaal te combineeren. Het is te hopen, dat men spoedig tot betere inzichten zal komen. De gezondheidstoestand is er mee gemoeid."

Gelukkig hebben de Koloniale Staten tegen deze combinatie verzet aangeteekend. Aan Regeering en Staten-Generaal nu de beslissing. Spoedig zal het blijken of ook deze machten doof zijn voor al de stemmen, die in Suriname zijn opgegaan, nu en vroeger.

En vroeger! Bewerker dezer rubriek herinnert zich n.l. dat er, onder het bestuur van Mr. Tonckens, door een speciaal daartoe benoemde commissie, een uitgebreid onderzoek is ingesteld naar het drinkwatervraagstuk in Suriname, meer in 't bijzonder te Paramaribo. Daarbij is speciaal acht gegeven op den toestand der putten, hun afstand tot de latrines, enz.

Ook het woningvraagstuk heeft toen een punt van onderzoek uitgemaakt. Tot welke voorstellen is men toen gekomen en wat is er geworden van het rapport der commissie?

Nu de heer R u s t w i j k met tal van argumenten heeft gewezen op het gevaar dat de putten voor de gezondheid opleveren zou het overweging verdienen bedoeld rapport ter kennis van het algemeen te brengen, daarbij den goeden weg volgende door regeering en bestuur in de laatste jaren ingeslagen. Dankbaar toch moet erkend worden, dat rapporten niet meer zoo geheimzinnig behandeld worden als vroeger en dat men niet meer opziet tegen een beetje drukkosten.

De nieuwe landvoogd geve dadelijk bij zijn aankomst in de kolonie blijk van zijne belangstelling in hygiënische aangelegenheden, door de uitgave van het begraven rapport te gelasten. Daarbij worde dan gevoegd het rapport van de commissie bij resolutie van 17 Februari van dit jaar door gouverneur Fock benoemd, om de vraag te beantwoorden of, met het oog op den hygiënischen toestand, vooral onder de lagere bevolking, de aanleg van een drinkwaterleiding met aanvoer uit de Tawajariswamp noodig en dus gerechtvaardigd is. (Zie dit weekblad van 23 Maart 1911).

Ongeveer een kwarteeuw geleden had de Fransche Regeering den inval tot gouverneur-generaal van Indo-China te benoemen een hoogleeraar in de physiologie, P a u l B e r t, die met een staf van geleerden daarheen trok. In de laatste halve eeuw heeft men het in Suriname beproefd, met juristen, officieren van land- en zeemacht, ingenieurs als gouverneur. Of men nu de proef zou dienen te nemen met de aanstelling — nadat Baron v a n A s b e c k zal zijn gerepatriëerd — van een professor in de hygiëne tot gouverneur? Men heeft eenige jaren den tijd om over deze vraag na te denken, maar intusschen zou de nieuwe landvoogd in het belang van het land handelen, zoo hij er toe kon komen een knap hygiënist mede te nemen.

Deze zou de onderzoekingen kunnen voortzetten, zoo krachtig begonnen door den officier van gezondheid P. C. F l u, die op het punt staat Suriname te verlaten.

Zijn „F i l a r i a o n d e r z o e k in S u r i n a m e" is juist dezer dagen door het Departement van Koloniën gepubliceerd. De beoordeeling aan de medici overlatend zij hier de aandacht gevestigd op hetgeen de heer F l u op blz. 7—9 van de zoogenaamde „negerwoningen" en van het drinkwater te Paramaribo zegt. Alweer de zoo dikwijls herhaalde klachten".

Op blz. 76—80 geeft de schrijver de middelen tot bestrijding aan, die alle neerkomen op betere hygiënische voorzorgen. Een gouverneur, die het groote belang van dit alles inziet, kan veel doen tot verbetering van den toestand, maar dan wordt hij een „dure" gouverneur en moet hij niet opzien tegen krachtig ingrijpen, al zou hij daarmede geen populariteit verwerven bij de bevolking, die niet gemakkelijk tot het toepassen van hygiënische voorschriften te bewegen is.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Arabische invloeden in de Preanger Regentschappen.

In de **Perniagaän** van 17 Juni 1911 no. 133, komt de niet onbelangrijke opmerking voor, dat in de toekomst de Arabische p e r a n a k a n s niet onwaarschijnlijk het aantal thans in de Preanger Regentschappen aanwezige halfbloeds zullen versterken en dat zij voor deze laatsten ernstige mededingers zullen worden op elk gebied.

In het algemeen is de Soendanees nog al op fraaie en kostbare kleedij gesteld, heeft hij behoefte aan zekere afleidingen en is hij voor een pretje gemakkelijk te vinden. Dit geldt in het bijzonder de Preangervrouw, die haar flink gebouwd lichaam door meerdere reinheid dan de meeste bovenlandsche vrouwen weet te verzorgen en het gaarne met fraaie kleederen en waardevolle versierselen tooit.

De gehuwde Preangerman weet dat maar al te goed en zorgt er dan ook wijselijk voor, zelfs al gaat zulks zijne geldelijke krachten soms te boven, dat het noodige materiaal voor den lichaamstooi zijner vrouw aanwezig is, zegt schrijver.

Niet alleen dat hij ongaarne van de zijde zijner vrouw hoort, dat hij geen „kerel" is, maar ook vindt hij het verkieselijker preventief te werk te gaan en de behaagzucht zijner vrouw in aanmerking genomen, erger te voorkomen.

Kuischheid is nu juist niet de op den voorgrond tredende eigenschap van de Preanger-vrouw en dit geldt zoowel jonge meisjes, als gegoede gehuwde vrouwen.

De echtgenooten geven daarom binnen zekere grenzen maar aan die zucht tot opschik toe, waarschijnlijk niet beseffende, dat zij door zulk een zwakke houding in de oogen hunner vrouw juist geen „kerels" blijken te zijn.

Het aantal thans aanwezige halfbloeds in de Preanger Regentschappen is niet gering. Zij allen hebben den hardweggeloopen Nederlander of ander Europeaan en den in Ned.-Indië verblijfhoudenden Chinees tot vader en de Preanger vrouw tot moeder. Dit feit kan een ieder opvallen, die de Preangerregentschappen bezoekt of bereist; zelfs zijn er deskundigen, die beweren dat in de steden van die residentie geen eigenlijke Soendaneesche bevolking meer te vinden is.

De waarschijnlijkheid is niet uitgesloten, dat ook andere vreemdelingen het voorbeeld der Nederlanders

FEUILLETON.

Engei en zi te Okaba. *)

Pater van der Kolk te Okaba schrijft in het jongste nummer van de Annalen, die het Missiehuis te Tilburg uitgeeft, een interessanten brief over een feest, dat de geheele kampong viert als een der meisjes ophoudt kind te zijn. Okaba ligt op de Zuidkust van Nederl. Nieuw Guinea, in het Oosten even ten Westen van den mond der Bian-rivier. Bij zulk een gelegenheid komen de bewoners van omliggende dorpen naar het feestterrein, dol op een pretje (waarbij gegeten en gedronken en gedanst wordt.

Het meisje dat de aanleiding is tot deze bijeenkomst, heet Jagoa en is twaalf tot dertien jaar oud; van kivasom (klein meisje) wordt zij wahoekoe (groot meisje). Tot dusver mocht zij overal vrij rondloopen als een echt wildemanskind, maar nu is dat uit; jonge mannen mag zij niet meer zien, of als zij hen bij toeval ontmoet, behoort zij weg te loopen. Zij moet nu werken, een zwaren bos haarverlengsels dragen, zeer groote oorringen, halssnoeren en schelpen, gevlochten arm- en beenbanden. Aldus versierd, zijn de wahoekoes de glorie van het dorp.

Vrouwen schikken het meisje op, dat, bewust van het belangrijke feit, met een blij-ernstig gezicht stil neergehurkt zit, gelaten afwachtende wat voor moois men haar aan het lijf zal hangen. Ondeugend vergelijkt pater Van der Kolk dit opsmukken met de versiering van een eerste communicantje. Als alles klaar is, wordt het aangezicht rood, zwart en geel geverfd en dan brengt men een nap kokos-olie en kokos-kauwsel om de verlengsels van het haar, van bosjes biezen gemaakt, flink in te smeren totdat zij druipen van vettigheid: overal waar de feestelinge heenstapt, vallen dikke droppels olie op den grond.

In het dorp ligt een hoop brandhout van drie meters lengte, twee meters breedte, en een halven hoogte; en pakjes sago in bladeren gewikkeld liggen daaromheen; aan palen rondom dien brandstapel hangen trossen pisang, en andere eetwaren en genotmiddelen — alles uit de tuinen van den ouden vader en van den beschermvader van Jagoa. Want ieder meisje en iedere jongen heeft een beschermvader en beschermmoeder, totdat zij zelf gaan trouwen en op hun beurt van andermans kinderen voogd en voogdes worden.

Als het donker wordt begint de plechtigheid. Van het meisje wordt niet veel notitie meer genomen; alle aandacht is nu voor het diner, en daarna zal alle aandacht zijn voor het bal. Is niet de mensch overal op aarde dezelfde? Na een kwartier zijn de karrevrachten eten verdwenen, meerendeels naar huis medegenomen. Als de maan opkomt begint de dans en tromslagen geven den rhythme aan van dans en zang; dat duurt den geheelen nacht door, altijd hetzelfde deuntje, nog eens en nog eens; eerst wanneer de zon ontwaakt, gaan de levenmakers slapen, hetzij in hunne hutten, of, zonder omslag, op het strand; dat is hun dans-slaapje.

Voor alle jongens en alle meisjes die „groot worden" fuift men op deze manier, altijd weer met engei en zi, met zang en dans, en het is dus vaak kermis te Okaba.

*) Overgenomen uit de *N. R. Crt.*

en Chineezen ten deze meer en meer zullen volgen en dan zeker in de eerste plaats de Arabieren, wien thans, evenals onlangs aan de Chineezen is geschied, meer vrijheid van beweging op Java is toegestaan.

De man van Hardramaut met zijn goed besneden gelaat en afkomstig uit het land van den Grooten Profeet, is nog altijd een geziene en geëerde persoonlijkheid bij het Inlandsch element in Ned.-Indië en elke Preangervrouw zal het zich tot een gunst en eer rekenen de echtgenoote te zijn van een Arabier, niet het minst, omdat zij hoopt den zegen van een Grooten Profeet eenmaal deelachtig te zullen worden.

Gaan de toestanden die richting uit, dan is het vermoeden niet ongewettigd, dat het uit dien band voortkomende nageslacht zich zal doen kennen als te zijn een van die lieden, wien het aan scherpzinnigheid en zekere listigheid zeker niet zal ontbreken. Dit ras zal den Chinees kunnen staan en voor dezen een mededinger zijn op elk gebied, met wien hij zeker rekening zal hebben te houden.

Voor het geval het Ned.-Indische Chineesche element daarover ontstemd moge zijn, kan het echter weten aan welke oorzaken een en ander is toe te schrijven en dat het die moet zoeken bij de behaagzucht der Preangervrouw, bij de zwakheid hunner echtgenooten en bij de meerdere vrijheid van beweging aan de Oostersche vreemdelingen toegekend, zoo lezen wij in bovengenoemd blad.

Een zestal huwelijken in den kraton te Djocjacarta. In de **Bintang Soerabaija** van 16 Juni 1911, no. 135, werden de navolgende huwelijken in den Kraton te Djocjacarta op 9 Juli 1911 aangekondigd, n.l.:

1e. Kandjeng Goesti Raden Ajoe Tjondrokirono met Goesti Pangeran Joedonegoro;

2e. Kandjeng Goesti Raden Ajoe Moertihadhi met Raden Toemenggoeng Soerjohatmodjo (zoon van Goesti Pangeran Mangkoeboemi);

3e. Kandjeng Goesti Raden Ajoe Sekartadji met Raden Toemenggoeng Widjil;

4e. Bandoro Raden Adjeng Moerdjilin met Raden Toemenggoeng Djojonegoro (zoon van Goesti Pangeran Mangkoeboemi);

5e. Bandoro Raden Adjeng Moertiati met Raden Toemenggoeng Tjondronegoro (zoon van Raden Toemenggoeng Notojoedo);

6e. Bandoro Raden Adjeng Moorindijah met Raden Toemenggoeng Tjondroprodjo (zoon van Goesti Pangeran Mangkoeboemi).

Het programma der plechtigheden was als volgt:

6 Juli 1911. Aankomst van de gezamenlijke bruidegoms te Danoeradja, alwaar bij den Patih tot aan den dag van het huwelijk wordt verbleven.

8 Juli 1911. Het overbrengen van de geschenken van de bruidegoms van Danoeredjo naar den Kraton te Djocjacarta.

9 Juli 1911. Huwelijksdag. De ontmoeting van de verloofden heeft 's morgens plaats. Des avonds wajang-vertooning. Op dezen dag zijn de uitgenoodigde Europeanen tegenwoordig.

Na den afloop van de huwelijksplechtigheid ontvangen de prinsessen Goesti Raden Ajoe Tjondrokirono, Goesti Raden Ajoe Moertihadi en Goesti Raden Ajoe Soékartadji den titel van „Ratoe"; de anderen dien van „Raden Ajoe."

De eigenlijke feesten beginnen in den avond van 11 Juli, waarbij Z. H. de Sultan met Goesti Pangeran Adipati en andere pangerans tegenwoordig zullen zijn. Ook op het dansfeest te Danoeredjo op den 12den Juli 1911 zal de Sultan verschijnen.

Den 14en Juli maken alle gehuwden in ambtskleeding en hofcostuum hunne opwachting bij den Vorst in den Kraton; den 15en Juli heeft zulks plaats bij den Resident, waarna naar Danoeredjo wordt teruggekeerd en de plechtigheid is afgeloopen.

Ook in de Europeesch-Indische bladen heeft men uitvoerige verslagen over deze huwelijksfeesten kunnen lezen.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Onbehoorlijke mededinging. — Op de school van de Jong-Chineesche Vereeniging te Meester-Cornelis zou, volgens een mededeeling in de **Perniagaän** van 26 Juni 1911 no. 142, sedert eenige maanden door een der Chineesche onderwijzers op uitstekende wijze onderricht worden gegeven in het Mandarijn-Chineesch of T j e n g-I m. Aan dit gelukkige talent paart die onderwijzer zekere medische kennis, welke hij op geheel onbaatzuchtige wijze en met groot succes ter beschikking stelt van allen, die met hem in aanraking komen en die zijne geneeskundige hulp verzoeken.

Het onderwijs wordt door die bij-betrekking in het geheel niet geschaad, zoodat het bestuur der Jong-Chineesche Vereeniging geen aanleiding vindt de uitoefening dier geneeskundige hulpverstrekking te verbieden of daarop aanmerkingen te maken; zelfs kan men opmerken, dat, tengevolge van de kennis, de tact en het geduld van den leermeester het aantal leerlingen, vooral in den laatsten tijd, zeer is toegenomen. Bovendien geniet de onderwijzer de achting zijner leerlingen.

Waar de Vereeniging nu bij geluk over zulk een uitstekende onderwijswerkkracht beschikt, dáár is het te betreuren, dat die onderwijzer thans als zoodanig zijn ontslag uit den dienst der Vereeniging heeft gevraagd en zich geheel wil wijden aan de uitoefening van de Chineesche geneeskundige praktijk.

Eén der Chineesche firma's n.l. heeft hem, door betere geldelijke voorwaarden aan te bieden, weten over te halen in haar dienst te treden en in haar Chineesche geneesmiddelenwinkel werkzaam te zijn.

In de Perniagaän wordt dergelijke mededinging onbehoorlijk genoemd.

Men neemt het den onderwijzer allerminst kwalijk, dat hij er naar streeft de voorwaarden van zijn levensbestaan te verbeteren, want voor dat doel kwam hij hoogstwaarschijnlijk wel naar Ned.-Indië, maar wel richt men zeker verwijt tot de Chineesche firma, die de belangen van haar apotheek niet een weinig weet ondergeschikt te maken aan de algemeene Chineesche belangen en die zeer goed voor haar handel in geneesmiddelen een anderen geschikten persoon had kunnen vinden.

De Jong-Chineesche Vereeniging tracht n.l. door middel van eigen-taalkennis het peil van den Chineeschen stam te verhoogen. Zij is geen instelling, die het maken van geldelijk voordeel beoogt, doch die er naar streeft om o.m. aan de Chineesche jeugd, zij zij rijk of arm, de noodige kennis van het T j e n g-I m bij te brengen.

Zij meent op grond van die hoogere bedoelingen recht te hebben op de werkdadige belangstelling en den werkelijken steun van elken landgenoot, die zeer goed bekend is met het feit, welke groote geldelijke offers de Vereeniging zich getroost om aan de opdracht, vervat in hare statuten, te voldoen. Doch in plaats van mede te werken en de taak van het bestuur der Vereeniging, door het ten beste geven van raad en voorlichting, te verlichten, ziet men een Chineesche firma de mededinging aanbinden, welke leiden moet tot schade van het onderricht in het Mandarijn-Chineesch op de school te Meester-Cornelis.

Men vertrouwt nog, dat de firma deze aangelegenheid eens nader zal willen overwegen, en dat zóódanige oplossing te vinden zal zijn, dat het onderwijs in het T j e n g-Im niet zal worden benadeeld.

De Nederl.-Indische politie. a. te Batavia. Sedert het optreden van de Europeesche en Inlandsche politieagenten te Batavia, kan men waarnemen, dat elken avond, ten ongeveer 6 ure, verschillende agenten de buurten van K a l i B e s a r en P i n t o e B e s a r afloopen, ten einde zich te overtuigen, of de deuren van de winkels wel behoorlijk zijn gesloten en of de sloten in orde zijn.

Deze nieuwe maatregel heeft natuurlijk zijn goede zijde, maar mag, zoo schrijft de **Perniagaän,** toch zeker niet leiden tot verwaarloozing der veiligheidsbelangen gedurende den verderen nacht, gelijk h. i. thans geschiedt.

Want wanneer de vele ronddolende schavuiten te Batavia zulks te weten komen, kan men er van overtuigd zijn, dat zij, wetende de politie niet meer te zullen ontmoeten, stellig op zekeren nacht hun slag zullen slaan.

Dat die voorgebrachte meening niet ongegrond is, moge onder meer hieruit blijken, dat op Woensdagavond den 28sten Juni 1911, des avonds ten ongeveer 7 ure, drie inlandsche b o e a j a's reeds gelegenheid vonden om bij het station van de Staatsspoor naar Anjer, bij afwezigheid van de politie, een dessagenoot, die van buiten kwam, van het weinige geld, dat hij bij zich had, te berooven.

IJverige waakzaamheid van de politie is dan ook ten hoogste gewenscht, wil de nieuw ingevoerde politieregeling vruchtbaar werken, meent schrijver.

b. te Soerabaja. In het K o l. W e e k b. van 5 Juli 1911, no. 27, werd een relaas overgenomen van de wijze van optreden van een 48-tal politieagenten te K a p a s a n (hoofdplaats Soerabaja) ter zake van het clandestien dobbelspel door Inlanders en Chineezen aldaar.

Wel werd over dat optreden toen plaatselijk veel gemord, maar de wind is gaan liggen en van de voorgenomen indiening der klacht bij een pleitbezorger hoort men niet meer. Doch uit de verdoezeling van die zaak moet nu niet worden opgemaakt, dat alles bij de politie te Soerabaja in orde is.

Zoo reed bijv. onlangs een Europeaan te T o e n g g a n g (Soerabaja) des avonds ten 7 ure met een rijwiel zonder licht, zonder dat hij door den wachthebbenden agent werd aangehouden. Toen deze laatste door een ambtgenoot daarover werd aange-

sproken en hem werd gevraagd naar de reden, waarom hij geen proces-verbaal opmaakte, was het antwoord, dat daarvoor niet werd betaald.

Ware de overtreder een Chinees of een inlander geweest, dan zou het optreden een geheel ander karakter hebben gedragen, zooals met een dawatverkooper geschiedde, die door een politieagent, zonder eenige reden, werd beschuldigd van met zijn handelswaar op den openbaren weg te zijn blijven staan en die zich door betaling van *f* 0.40 aan den politieagent zoo spoedig mogelijk aan een gerechtelijke vervolging onttrok.

Deze voorbeelden, welke met meerdere zouden kunnen worden aangevuld, zullen wel de overtuiging schenken, dat het gehalte van het politiepersoneel te Soerabaja nog wel voor verbetering vatbaar is.

Van Vreemde Koloniën.

BRITSCHE KOLONIËN.

Onlangs deelde de bladen de veroordeeling van een ambtenaar in Br.-Indië tot schadevergoeding aan een ten onrechte beschuldigde mee. De nu bekende bijzonderheden van dit buitengewone feit zijn wel de moeite van het navertellen waard.

De geschiedenis begint in Juni 1908 en speelt in Bengalen. In Mozoeffapore is een bom ontploft, meerdere dooden en gewonden. Voor de rechtbanken komen verschillende gevallen van oproer. De Br.-Ind. pers dringt op onderdrukken met de ijzeren hand aan. De politie ziet naar de gelegenheid uit om zich verdienstelijk te maken.

In Midnapore, ten westen van Calcutta, dreigen de zaken geheel mis te loopen. De administrateur Donald Weston is overtuigd op een vulkaan te loopen, de voornaamste bewoners van de stad hebben het op zijn leven toegelegd. De politie ontdekt een bom in het huis van een ouden Hindoe, Peary Mohun Das, oud agent van politie. De ontdekking heeft plaats den 8en Juni, juist op den dag dat de nieuwe wet op de ontplofbare stoffen en voorwerpen in werking treedt. Terstond volgen strenge onderzoeken en maatregelen tot meer weten, tot alles weten. De pers geraakt in lichtelaaie. De twee zoons van P. M. Das worden in verzekerde bewaring gesteld. De politie weet een hunner, Santosh genaamd, tot volledige bekentenis te brengen, nadat twee politie-officieren de meest vernuftige middelen hebben aangewend om de ,,volle waarheid" uit hem te krijgen. Gedurende twee maanden ontkent hij wel iets van een samenzwering te weten, maar nadat den 23en Juli zijn vader ook in arrest gesteld is, komen de onthullingen. Daaruit blijkt dat 154 mannen van Midnapore een komplot gesmeed hadden om alle Engelsche ambtenaren in de stad om het leven te brengen. Nu wordt de staat van beleg er afgekondigd. Alle huizen worden doorzocht, een ongeloofelijk aantal van verdachte papieren wordt gevonden, waarvan de bewoners verklaarden niet te begrijpen hoe deze in hun huis gekomen waren; aanwijzing te meer van hun schuld! De 154 samenzweerders worden allen in de gevangenis geworpen. Ieder is verdacht en onder politietoezicht. De administrateur Don. Weston beheerscht het geheel op een wijze die algemeen bewondering opwekt. Een buitengewone bevordering zal daarvan de zekere belooning moeten worden.

De zaak komt voor den rechter. Een speciale rechtbank neemt er in September 1908 zitting voor. De acte van beschuldiging betreft slechts 27 beschuldigden. Bovenaan de Rajah van Narajole, verder vooral aanzienlijken. Het stellen van borgtocht wordt niet toegestaan. In afwijking van het gebruik worden de beschuldigden ieder afzonderlijk voor de rechters gebracht en daarna weer eenzaam opgesloten. Doch ziet, Santosh ontkent zijn onthullingen, en de politiespion Rakhal, die zeer bezwarende verklaringen heeft afgelegd, komt tot de bekentenis gelogen te hebben. De advokaat-generaal ziet zich verplicht de beschuldiging tegen den Rajah en 23 beschuldigden in te trekken, maar Santosh wordt veroordeeld tot 10 jaar dwangarbeid, twee anderen tot 7 jaar.

De veroordeelden komen in appèl voor het Hof te Calcutta. Den 1en Juni 1909 geeft het Hof zijn uitspraak. Allen worden vrijgesproken. De overwegingen in naam van 't hoogste rechtscollege in Br.-Indië aan de uitspraak toegevoegd, vormen een strenge veroordeeling van de middelen, door het bestuur en de politie van Midnapore toegepast: het proces is op onrechtmatige wijze gevoerd, de regels zijn verkracht, de wet is ontdoken, alle middelen zijn aangewend om Santosh tot valsche onthullingen te brengen. Het Hof is zóó onder den indruk van zijn ontdekkingen, dat het zelfs de mogelijkheid niet verwerpt, die door de verdedigers van Santosh en zijn medebeschuldigden is opgeworpen, volgens welke de bom op aansporing van de politie in de woning van den ouden P. M. Das verstopt zou zijn.

Sedert die uitspraak zijn weer twee jaren verloopen. Peary Mohun Das en vier der beschuldigden hadden het er niet bij gelaten. Zij hadden een civiele actie ingesteld tegen den administrateur Donald Weston. Deze zaak kwam in Augustus 1910

FEUILLETON.

Muziek van Annam. *)

Zij die belang stellen in de muziek van Achter-Indië kennen de verzameling speeltuigen uit dit land, die het museum van het conservatoire te Brussel bezit. Zij is een geschenk van den inspecteur van het onderwijs in Annam en Tonkin, den heer Dumoutier te Hanoï, die, blijkens zijn beschrijving van ,,Le chant et les traditions populaires des Annamites", een goed kenner is van de toonkunst der Annamieten.

In den bundel ,,Les musiques bizarres à l'exposition de 1900" van Judith Gautier is ook de Indo-Chineesche muziek vertegenwoordigd door een lied van Annam en een dans van Kambodja. Zoodat we niet als een geheel vreemde verschijning het opstel van Gaston Knosp in de nieuwste aflevering van het Internationales Archiv für Ethnographie (Leiden, Brill) zagen aankomen, dat tot titel draagt ,,Rapport sur une mission officielle d'étude musicale en Indochine".

Den oorsprong van de Annamsche muziek zoeke men in China. Chineesch is zij gebleven, maar hervormd is zij in Annam tot een meer vrije, lossere; en de fantasie van de Annamsche toonkunstenaars heeft haar ontwikkeld tot iets dat, door grooter levendigheid, aangenamer is om te hooren. Het orkest, uit mannen en vrouwen samengesteld, speelt en zingt uit het hoofd; de melodieën zijn niet talrijk en zeer lastig te onthouden; vandaar dat het repertoire beperkt blijft tot enkele nummers, en wie deze kan medespelen houdt zich daarbij en waagt zich niet aan iets anders. Eerst spelen alleen de instrumenten de melodie, daarna voegt de zang zich erbij, en op dezelfde melodie brengen de zangers verschillende gedichten ten gehoore.

Knosp heeft bij zijn opstel een aantal bladzijden met Chineesche letterteekens gevoegd, die de noten van de pentatonische gamma te lezen geven, en alleen dienen om het geheugen te helpen, want het rythme en de waarde der noten is niet aangegeven. Wel is er verschil in schrijfwijze voor de snaar- en de blaas-instrumenten. Enkele van de opsommingen dezer noten zijn in ons notenschrift getranscribeerd. De composities zijn meerendeels in f-majeur of in g-majeur geschreven; een mineur-toonaard kent men in Annam niet.

,,On pourrait dire, schrijft Knosp, que la mélodie chinoise est l'expression réfléchie et intellectuelle d'un art qui, chez l'Annamit procède avant tout de prime-saut et d'inspiration. D'ailleurs, plus nous acheminons vers le Sud plus la musique se fait large, inspirée et...... disons le mot, musicale." Wij spitsen de ooren waar hij verder beweert, ,,que cet art trouve son apogée à Java." En vragen of daar, op dit terrein, voor ons, na Land en Loman en Groneman (om maar enkele namen te noemen) niets meer te doen valt. Het boek over de muziek van onzen archipel moet nog beschreven worden. Voorbereid tot een onderzoek in deze richting zijn reizigers bijna nooit; zij gewagen van een soort van fluit of van een snaar-instrument waarop muziek gemaakt wordt, en teekenen figuren waarmede het speeltuig versierd is; maar de figuren die het te hooren geeft, toch niet heelemaal bijzaak, blijve achterwege.

Niet in de eerste plaats echter vraagt de gamelan onze aandacht; zij kan wijzen op althans éénige literatuur; maar alles wat buiten Java ligt is hoogst onvoldoende onderzocht. Inmiddels verdwijnt ieder jaar een stukje van de Inlandsche muziek; heidensche blaasinstrumenten en inlandsche deuntjes door liederen uit gedrukte boekjes.

En nooit is het onderzoek naar de oorspronkelijke muziek der bevolking zóó gemakkelijk geweest als het thans zal zijn, nu de onderzoeker te beschikken zal hebben over instrumenten die mechanisch vastleggen het gezongen lied en de gespeelde melodie; nu hij, thuisgekomen, met absolute juistheid kan doen hooren wat hij opving, en niet langer de gindsgehoorde toonreeksen behoeft te persen in een Europeesch toonstelsel, waarin zij niet behooren.

*) Overgenomen uit de *N. R. Crt.*

voor het Hooge-Hof te Calcutta. Tweehonderd zittingen werden er aan gewijd, den 7en Augustus van dit jaar werd de veroordeeling van den administrateur tot 1000 roepijen schadevergoeding aan de klagers, en in de kosten van het geding uitgesproken.

Dat is anders dan een promotie bij keuze!

***

De bezwaren, verbonden aan den p e l g r i m s t o c h t n a a r d e H e d j a z zijn in den loop der tijden wel verminderd, maar toch blijft dit voorschrift een plaag voor vele Mahomedanen, die ver van Mekka wonen, plaag, die verergerd wordt door de in menig opzicht onvoldoende verzorging in het heilige land zelf. Dit heeft een comité in Bombay gebracht tot het voornemen in Jeddah een hospitaal voor Indische pelgrims te bouwen en te onderhouden, de administratie zal in handen van 't comité blijven. Voor de bijdragen wordt gerekend op de pelgrims, die meerendeels wel niet rijk zijn, maar voor een doel, waarvan het nut voor ieder duidelijk is, zullen zij allicht iets van hun reispenningen willen offeren, verder op de vele gegoeden onder de Mahomedanen in Indië, die zeker zullen willen medewerken. Ook van de Turksche regeering, die door 't paspoort-stelsel inkomsten van de pelgrims trekt, wordt steun verwacht òf in geld òf door 't afstaan van een stuk grond voor den aanbouw. (The Times of India, Mail Ed. 19 Aug.)

Zou het niet zaak zijn bijtijds hier ook iets te vragen voor de pelgrims uit Nederlandsch-Indië? Zou door de toezegging onzerzijds van een bijdrage voor hen opname en verpleging te verkrijgen zijn in het Br. hospitaal? Of is de behoefte door en voor Br.-Ind. Mekkagangers gevoeld, voor die uit Ned.-Indië wellicht ook al van zoodanige beteekenis, dat liever aan 't oprichten van een eigen hospitaal gedacht moet worden? Zelfs in dit geval is samenwerking met het Br. comité vermoedelijk nog aan te bevelen, vele moeilijkheden en bezwaren kunnen verminderen als ze in vereenden arbeid overwonnen worden.

MAROKKO.

Naast de verbolgenheid in Duitschland opgewekt door de uitlatingen van een Britsch diplomaat (naar geloofd wordt den gezant te Weenen) tegenover een dagbladcorrespondent, waarin het streven der Duitsche staatslieden wordt voorgesteld als een drijven naar algemeene overheersching in de wereldstaatkunde, dat eigenlijk niet spruit uit den wensch van 't Duitsche volk, maar alleen door een „kliek" wordt uitgebroeid, zijn in de Marokko-zaak twee momenten te releveeren, die ons inzicht bevestigen, dat de regeling tusschen Duitschland en Frankrijk op stuk van zaken gemakkelijker in de minne te schikken zal zijn dan die tusschen de Republiek en Spanje.

De Fr. gezant te Berlijn, Cambon, is, na raadpleging zijner regeering te Parijs, naar de D. hoofdstad teruggekeerd, met voorstellen, die zoo goed geheim gehouden zijn, dat de algemeene strekking er van voor niemand een geheim is. Ook verluidt, dat Duitschland deze als een goeden basis beschouwt, om tot overeenstemming te komen, ja, zelfs wordt een spoedige oplossing verwacht. De grondslag zou in het kort wezen: Frankrijk zal in Marokko de vrije hand krijgen. Aan Duitschland zullen, voor zijn d é s i n t é r e s s e m e n t in de Marokkopolitiek, in dit land eenige economische belangen gewaarborgd worden, terwijl het bovendien een vergoeding in land krijgt in Fr.-Kongo.

In hoever zullen de andere mogendheden zich bij een oplossing in dezen zin goedschiks neerleggen? Meer dan een beweert al bij voorbaat in 't een of ander opzicht ook wat op te offeren als zij Fr. de vrije hand in Marokko laat. Met name laten Gr.-Britt., Italië en speciaal Spanje zich gelden.

Het Sp. kabinet heeft officieel het plan bekend gemaakt om, volgens oude, bijna vergeten rechten, Santa Cruz de la Mar Pequena, ten Z. van Agadir, te bezetten; daarin wordt een poging gezien om, juist met het oog op nader te stellen Sp. aanspraken, een rolletje te spelen in den trant van D. door de zending van zijn oorlogsschip naar Agadir.

PORTUGEESCHE KOLONIALE POLITIEK.

Dat ondervinding van vele jaren, van vele eeuwen zelfs, niet de beste leermeesteres op koloniaal gebied behoeft te zijn, bewijst de politiek van Portugal. Geen, die ouder brieven kan bijbrengen dan deze, en geen, die toch meer achterlijk, minder navolgenswaardig is dan zij. Nog is de tragische comedie met Nederland in Timor niet afgespeeld, of alweer is de jonge Republiek elders gewikkeld in koloniale grensgeschillen. De agence d'Extrême Orient althans meldt dat de onderkoning van Kanton drie bataljons met geschut naar de grens van Portug.-Macao heeft gezonden, in verband met de m o e i l i j k h e d e n t u s s c h e n C h i n a e n P o r t u g a l o v e r d e g r e n s a f b a k e n i n g en over pogingen om op zee tegen de bepalingen in met sleepnetten te visschen. Oorlogsschepen worden gereed gehouden.

Te Kanton was, wordt erbij gemeld, bijna een omwenteling uitgebroken, omdat de onderkoning zoo weinig geestkracht toonde bij de verdediging van China's rechten.

Hieruit valt voor ons wel wat leering te putten. Van het optreden van onze troepen in Timor, het daarheen zenden van een sterker afdeeling, den aandrang van een deel der pers om met ernst en klem voor de Nederlandsche rechten op te treden wordt de komische zijde in front gebracht, nu alles zonder veel moeilijkheden belooft ten goede te loopen. Maar, bekend het aanmatigende van de Portugeesche politiek, en weer leerende uit de ondervinding in Kanton opgedaan, moet worden toegegeven dat onze regeering verkeerd zou hebben gehandeld door in Timor nog meer lankmoedigheid te blijven betoonen dan zij gedaan heeft. Het is zelfs te hopen, dat zij nu ook doorzet om de grensregeling zonder verder dralen tot algeheele oplossing te brengen.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Over gegoten koperwerk.

In de Aug.-afl. van „Het Huis Oud en Nieuw" schrijft de heer Joh. F. Snelleman een geïllustreerd artikel over „Gegoten koperwerk van Java en Sumatra in het Ethnologisch Museum te Rotterdam", van welke instelling de schrijver directeur is.

De heer Sn. bepaalt zich niet tot een eenvoudige beschrijving der afgebeelde, meest antieke, voorwerpen, doch vertelt ook van de wijze waarop deze gegoten moeten zijn, waardoor men een idée krijgt hoe hoog de Javaansche en Sumatraansche kopertechniek gestaan heeft.

Tabakscultuur in Ned.-Indië.

„Buiten" van 26 Aug. bevat het slot van het fraai en ruim geïllustreerd artikel over „De tabakscultuur in Ned.-Indië". Blijkens de onderteekening is dr. H. H. Zeijlstra Fzn. de schrijver (zie vorig overzicht).

Weekblad voor Indië.

Otto Knaap richt zich in No. 45 van het Weekblad voor Indië tot de Indo's, inzake hun vermeende achteruitstelling bij de Europeanen. Een stukje van het betoog, dat te meer waarde heeft omdat de heer K. in Indië uit Indo-ouders geboren is en zichzelf „sinjo" noemt, volgt hieronder:

„Klaagt en mokt niet over achteruitstelling. Afgescheiden van het feit, dat het U niets vooruithelpt, is Uw klacht in de meeste gevallen ongegrond. Tracht in te zien, waarin gij de minderen zijt van Uw blanke broeders, die de zee zijn overgestoken om er naast U — er is nog plaats genoeg in Uw schoon en rijk land — hun brood te verdienen. En doet hartelijk Uw best om U te verbeteren, teneinde hun eenmaal over de geheele linie de loef te kunnen afsteken.

Ik, die, dank zij mijn gestadige aanraking met menschen van allerlei rang en stand, vrijwel gerechtigd ben tot vergelijking — ik weet, dat uw intelligentie minstens die van de Europeanen evenaart. Doch ik weet ook, dat gij minder energiek zijt en minder plichtsbesef hebt. Welnu, sterkt U in die opzichten. Schudt Uwe indolentie en Uw gemakzucht van U af. Slaat de handen duchtig aan het werk. Arbeidt."

Nadat de heer Kn. dan verder verteld heeft van zijn loopbaan in Nederland, vervolgt hij:

„Eilieve, waarom zouden de meesten Uwer niet bestand zijn tegen een gelijksoortige krachtsinspanning? Ben ik niet een „halfbloed" als gij? Ben ik niet in Indië geboren? Heb ik ook niet in Indië schoolgegaan? Heb ik er in mijn kinderjaren ook niet mijn baboes gehad? Heb ik er niet mijn Inlandsch bédiendenpersoneel gehad? Heeft de tropische zon mij niet tientallen jaren, ruim dertig jaren lang beschenen?

Wat klaagt en mokt gij? Herziet Uzelf — dat is de beste weg om er te komen."

Voorts bevat bovengenoemd Nr. van het Weekblad o.m. het vervolg der beschrijving van de Vezeltentoonstelling te Soerabaja (met afb.); — het slot van Gabriël's „Indische oudgast-typen"; — een artikeltje van X over „Timor, de B. V. en de schutterij"; terwijl, het Bijblad voor Dames het eerste gedeelte eener schets bevat, getiteld: Baboe Mina.

Teysmannia.

Afl. 7 van den loopenden jaargang opent met eene bijdrage van K. Heijne over „Garoe-hout", waarvan de Encyclopaedie van Ned.-Indië o.a. mededeelt, dat het de boom is, die het zoogenaamde

aloëhout oplevert en verder: „Het harde, fijne hout bevat een welriekende hars en wordt daarom in Indië voor reukwerk gebruikt. Om zijn samentrekkende eigenschappen vindt het aloëhout ook eenige toepassing in de geneeskunde.”

De heer H. schrijft intusschen niet zoozeer over de eigenschappen dezer houtsoort, als wel over de wijze van winning, waaromtrent de berichten vaak en met elkander in strijd zijn. Dat het noodig zou zijn de stammen eenigen tijd te begraven, om op die wijze het reukhout te doen ontstaan, acht de schr. een theorie, die geheel moet worden verworpen.

Een volgend artikel, van H. J. Wigman, handelt over Sorghum vulgare L. de gewone gierst, kafferkoorn, Guinea corn, grand millet, broomcorn, enz., die overal in tropische en subtropische landen bekend is. In den Indischen Archipel is de plant onder verschillende namen bekend, waarvan de meest gebruikelijke zijn: djagoeng, tjetek en gandroeng. Sorghum vulgare L. wordt in den Archipel meest gekweekt om het zaad, dat na zuivering en stamping gekookt gegeten wordt; voorts wordt Sorghum aangeplant om, jong gesneden, als groen voeder voor het vee te dienen.

In Italië, Egypte, Australië, Nieuw-Zeeland enz. kweekt men bovendien de plant om er fijne, zeer gezochte bezems van te maken, vertelt de heer H., en geeft dan een vrij uitvoerige beschrijving van de werkwijze enz., waarvan ongetwijfeld partij getrokken kan worden, ook in het belang van den Inlander.

Overigens bevat Teysmannia de volgende bijdragen: Hoe moeten bemestingsproeven ingericht worden? (vervolg) door dr. A. W. K. de Jong. — Helianthus (zonnebloem), door H. J. Wigman. — Bijdrage tot de kennis der zoogdieren van Celebes, door P. A. Ouwens. — De bereiding van zondroge copra, door dr. A. W. K. de Jong. — Sprokkelingen uit nieuwe publicaties: Katoen tegen suikerriet; Kaoetsjoek in Brazilië. Enz.

Onze Eeuw.

Onder het opschrift „Kolontale politiek”, schrijft dr. E. B. Kielstra in de September-afl. van Onze Eeuw een lang artikel naar aanleiding van het onlangs verschenen geschrift*) van den heer v. Kol.

De geschiedenis der jongste expeditiën naar Bali, Djambi en Celebes wordt volgens dr. Kielstra door den heer Van Kol verhaald op eene wijze, die inderdaad den toets der critiek niet kan doorstaan; hoewel Van Kol in zijn Voorwoord zegt naar onpartijdigheid te hebben gestreefd, treedt vooral in die gedeelten van zijn werk een onverklaarbare partijdigheid in het licht.

In bijzonderheden toont dr. K. aan, dat hetgeen in genoemde streken van den Archipel heeft plaats gehad in 't belang was van de bevolking, en in het bijzonder van de lagere klassen, zich daarbij beroepend op uitspraken en meeningen van den heer Van Kol zelf in vroegere geschriften, die als 't ware een advies inhielden tot doortastend optreden onzerzijds.

Javaansche wetten.

Eenige maanden geleden zijn (bij G. C. F. van Dorp te Semarang) respectievelijk het 1e en 3e deel verschenen van J. D. Hunger: Javaansche wetten, verordeningen, regelingen, besluiten, bevelschriften en andere bepalingen op agrarisch gebied geldig in Jogjakarta, verzameld, vertaald en van aanteekeningen voorzien.

Thans is van dit nuttige boek, een vraagbaak voor de zoo ingewikkelde rechtstoestanden in de Vorstenlanden, het 2e deel verschenen, tot titel voerend: „Pranatan-beker”. Dit deel is in Javaanschen tekst gedrukt.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 35: Lucien de Reinach: le Laos, besproken door dr. J. Dekker. — Mededeelingen van het Deli-Proefstation te Medan, door P. Hondius Izn. — De vezeltentoonstelling te Soerabaja (vervolg). — Jaarverslag van het Koloniaal Museum te Haarlem. — Bericht omtrent de Gouvernements kinaonderneming over het 2e kwartaal 1911. — Nederlandsche Kamer van koophandel in Australië; jaarverslag over 1910. — Invoer op Java in 1911. — Uitvoer van Java in 1911. — Kultuurberichten. (Gouvernements koffiekultuur op Java. — Gebrek aan personeel bij de bergkulturen. — De djeloeloeng-concessies in Nederlandsch-Indië. — De achteruitgang in kwaliteit van witte peper. — De handel in bacoven). — Kleine mededeelingen. (De agrarische hervorming in de Vorstenlanden. — Het Landhuurreglement der Vorstenlanden. — Koelie-ordonnantie voor Atjeh). — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken.

*) Nederlandsch-Indië in de Staten-Generaal van 1897—1909. Eene bijdrage tot de geschiedenis der koloniale politiek in Nederland, door H. van Kol.

Het Recht in Ned.-Indië.

Behalve een aantal rechterlijke uitspraken, enz., bevat No. 7 en 8 van deel 96 van het Recht in Ned.-Indië een tweetal verhandelingen, getiteld: Non bis in idem in geval van alle rechtsvervolging, door Mr. P. R. Hoorweg; en Het inlandsche rechtsleven op Java, door Mr. A. van Gennep.

De Gids.

Mr. C. Th. van Deventer schrijft in het jongste Gids-Nummer een artikel over Raden Adjeng Kartini, waarbij hij tot uitgangspunt neemt het dezer dagen verschenen boek van en ook over die jonge begaafde Javaansche vrouw, hetwelk door de goede zorgen van Mr. A. J. Abendanon het licht heeft gezien.

Koloniale Landbouw-tentoonstelling.

Te Deventer heeft zich een commissie gevormd, welke in het feit, dat te dier plaatse de koloniale afdeeling der Middelbare Landbouwschool gevestigd wordt, aanleiding heeft gevonden, een Koloniale Landbouwtentoonstelling te organiseeren, die in de maand Juli 1912 aldaar gehouden zal worden.

Het doel dier tentoonstelling is drieledig, n.l.:

het bevorderen van het aanknoopen van persoonlijke en handelsrelaties; het versterken der banden, welke tusschen moederland en koloniën bestaan; het vestigen der aandacht van betrokkenen, zoowel in Indië als in Nederland op de Middelbare Koloniale Landbouwschool als opleidingsinstituut voor zoo menigen werkkring in de koloniën;

het verspreiden van kennis en dientengevolge van juiste begrippen omtrent den landbouw in onze koloniën als voornaamste bron van volkswelvaart; in aansluiting daarmede het opwekken van belangstelling in onze overzeesche bezittingen, welke een onmisbare factor geacht mogen worden voor ons zelfstandig volksbestaan in de toekomst;

het vormen van een museum op het gebied van den koloniaalen landbouw ten dienste van de te Deventer te vestigen inrichting van onderwijs.

Het programma dier tentoonstelling, waaraan het bovenstaande is ontleend, bevat verschillende mededeelingen over de indeeling enz., waarop we nader terugkomen.

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 187, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

Het Bat. Nieuwsblad t/m 9 Aug. '11.
De Locomotief t/m 8 idem.
Het Soer. Handelsblad t/m 8 idem.
De Sumatrapost t/m 9 idem.
De Sumatrabode t/m idem.
Tjahaja Sumatra t/m idem.
De Indische Mercuur No. 35.
De Indische Gids Sept.-afl.
Handelsberichten v/h Dep. v. Landbouw.
Weekblad voor Ned.-Indië No. 16.
De Banier No. 31.
Begrooting van Ned.-Indië voor het dienstjaar 1912 (Indisch ontwerp).

Leeszaal HEULSTRAAT 17.
DEN HAAG.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabajasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, Het Witte Kruis blad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, Jong-Indië, De Boodschapper, Revue économique, Indische Gids, Weekblad voor den handeldrijvenden en industriëelen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Sociaal Weekblad, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Ned. Zendeling-genootschap, Indisch Genootschap, Weekblad voor Indië met Dames Weekblad, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien.

Het transport en verkeer, tijdschrift gewijd aan de belangen bij de scheepvaart, het spoorweg-, post-, telegraaf- en tolwezen enz., onder redactie van A. Verkerk.

Verslag van de Handelsvereeniging te Soerabaja over het jaar 1910.
Jaarverslag van de Vereeniging „Tot Steun" over het jaar 1910.
7e Jaarverslag van het „Bureau voor Handelsinlichtingen."
La Gazette de Hollande.
Nederl. Staatscourant.
En tal van andere brochures, jaarverslagen, enz.

MEDEDEELINGEN.

Van het Informatie-Bureau:

(Heulstraat 17).

Ter beschikking van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië kunnen worden gesteld personen, die in het bezit zijn van een door de „Maatschappij tot bevordering der bouwkunst" uitgereikt diploma van **bouwkundig opzichter** ten einde voorloopig voor een tijdvak van 5 jaren, met den titel van bouwkundig opzichter, ter beschikking van den directeur der burgerlijke openbare werken daar te lande te worden geplaatst.

Zij zullen benoembaar zijn tot architect bij den waterstaat en 's lands burgerlijke openbare werken in Nederlandsch-Indië, nadat zij met gunstigen uitslag het examen voor die betrekking hebben afgelegd, waaraan moet voorafgaan een voldoend examen voor opzichter bij den waterstaat.

De programma's van die examens zijn verkrijgbaar bij de afdeeling Personeel van het Ministerie van Koloniën.

De bezoldiging der bouwkundige opzichters zal bedragen f 150 's maands, met 6 driejaarlijksche verhoogingen, elk van f 25 's maands, met dien verstande, dat de eerste verhooging niet wordt verkregen dan nà het voleindigen van het 25ste levensjaar en de diensttijd vóór het bereiken van die leeftijdgrens slechts aanspraak kan geven op ééne verhooging.

Voor opzichters, die in het bezit zijn van het diploma van architect, bedragen de laatste 2 verhoogingen in plaats van f 25 's mnds., f 50 's mnds.

De opzichters voeren den titel van opzichter 3de, 2de en 1ste klasse, bij eene bezoldiging van respectievelijk f 150 en f 175, f 200 en f 225, f 250 en hooger.

De architecten genieten een traktement van f 400 's maands, met twee driejaarlijksche verhoogingen, elk van f 75 's maands, en eene twee jaren later toe te kennen derde verhooging van f 50 's maands.

Zij, die voor uitzending naar Nederlandsch-Indië ter plaatsing op den bovengenoemden voet in aanmerking wenschen te komen, behooren zich, bij gezegeld adres, vóór 1 October a.s. te wenden tot het Departement van Koloniën, onder overlegging van:

a. hun diploma;
b. een bewijs van goed maatschappelijk gedrag, afgegeven na dagteekening dezer bekendmaking door den burgemeester hunner woonplaats;
c. hunne geboorte-akte;
d. een door den Commissaris der Koningin in de betrokken provincie afgegeven certificaat, ten blijke, dat voldaan is aan de verplichtingen, welke voor hen uit de wet op de nationale militie zijn voortgevloeid.

In het adres moet worden vermeld, of de candidaat gehuwd is en c.q. het aantal en de leeftijd zijner kinderen.

Door een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen geneeskundig onderzoek zal moeten blijken van physieke geschiktheid voor den Indischen dienst.

Aan de uitzending is verbonden:

a. overtocht voor gouvernementsrekening als passagier der 2de klasse, c.q. ook voor 't wettig gezin;
b. eene gratificatie voor uitrusting, ten bedrage van f 1000 (een duizend gulden);
c. een voorloopige bezoldiging van f 60 's mnds, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië.

Zij, die ter beschikking van den Gouverneur-Generaal worden gesteld, verbinden zich tot teruggaaf van alle gelden, welke aan hen en te hunnen behoeve zullen zijn voldaan ter zake van overtocht en van gratificatie voor uitrusting, indien zij binnen den tijd van vijf jaren na aankomst in Nederlandsch-Indië, anders dan ten gevolge van welbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan, worden ontslagen, of, indien zij niet binnen den hun aangewezen tijd naar Nederlandsch-Indië vertrekken, dan wel de reis derwaarts moedwillig afbreken.

Ter beschikking van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië kunnen worden gesteld personen, die in het bezit zijn van een door de Maatschappij tot bevordering der bouwkunst uitgereikt diploma van **bouwkundig teekenaar** ten einde te worden benoemd tot teekenaar bij het departement der burgerlijke openbare werken daar te lande.

De bezoldiging dezer teekenaars zal bedragen f 150 's maands met 6 driejaarlijksche verhoogingen, elk van f 25 's maands, met dien verstande, dat de eerste verhooging niet wordt verkregen dan nà het voleindigen van het 25ste levensjaar en de diensttijd vóór het bereiken van die leeftijdgrens slechts aanspraak kan geven op ééne verhooging.

Deze beperking geldt niet ten aanzien van hen, die reeds diensttijd hebben in Nederland bij Rijk, provincie, gemeente, polderbestuur e. d. g., in zoover dat die diensttijd voor de helft zal medetellen bij de berekening van het aanvangstraktement.

De bezoldiging is onderworpen aan eene korting van 2 pct. ten behoeve van de burgerlijke pensioenen en van 5 pct. als gewone bijdrage aan het Weduwen- en Weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië. Bovendien is bij eerste indiensttreding te voldoen ten behoeve van laatstgenoemd fonds, door gehuwden twee maanden en door ongehuwden één maand van het traktement. Bij elke traktementsverhooging door gehuwden tweemaal het bedrag der verhooging over één maand, door ongehuwden eenmaal. Bij huwelijk één maand traktement.

Deze contributiën zijn te voldoen in twaalf maandelijksche termijnen. Eene contributie in eens is in geval van huwelijk nog verschuldigd wegens verschil in leeftijd der echtgenooten, wanneer dat verschil meer dan 9 jaar bedraagt.

Zij, die voor uitzending naar Nederlandsch-Indië in aanmerking wenschen te komen, behooren zich, bij gezegeld adres, vóór 1 October a.s., te wenden tot het Departement van Koloniën, onder overlegging van de vereischte stukken.

Door een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen geneeskundig onderzoek zal moeten blijken van physieke geschiktheid voor den Indischen dienst.

Aan de uitzending is verbonden:

a. overtocht voor Gouvernementsrekening als passagier der 2de klasse, c.q. ook voor 't wettig gezin;
b. eene gratificatie voor uitrusting, ten bedrage van f 1000 (één duizend gulden);
c. een voorloopige bezoldiging van f 60 's mnds, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië.

Ter beschikking van den Gouverneur van Curaçao kunnen worden gesteld een **onderwijzer** en eene **onderwijzeres** om respectievelijk te worden benoemd tot onderwijzer en onderwijzeres eerste klasse, onderscheidenlijk aan de „Hendrikschool" en aan de „Wilhelminaschool" te Willemstad op Curaçao.

Voor die benoeming kunnen in aanmerking komen zij, die hoofdonderwijzersakte en twee bijakten bezitten, en wel voor den onderwijzer liefst Engelsch en Duitsch, bij voorkeur Engelsch, en voor de onderwijzeres minstens een der akten voor Engelsch of Fransch.

Voor den onderwijzer zal tot aanbeveling strekken bezit van een diploma voor boekhouden van de Vereeniging voor handelsonderwijs „Mercurius."

De uitzending geschiedt onder de volgende voorwaarden:

1o. eene aanvankelijke jaarwedde van f 2200 ingaande den dag van vertrek uit Nederland naar Curaçao, met betaling, vóór het vertrek, van het salaris tot en met de maand van aankomst in de kolonie;

2o. vóór het vertrek naar de kolonie eene gratificatie voor uitrusting, tot een bedrag gelijkstaande met twee maanden traktement;

3o. overtocht, ten laste der koloniale kas, van Amsterdam naar Curaçao, als passagier eerste kl., per stoomschip van de Maatschappij „Kon. West-Ind. Maildienst", c. q. vergezeld van of gevolgd door het wettig gezin.

Aanspraak op pensioen wordt verkregen wegens ongeschiktheid voor den dienst door of ten gevolge van ambtsverrichtingen, dan wel na twintigjarigen kolonialen dienst en vijftigjarigen ouderdom, of om bijzondere redenen na minstens twaalf jaren kolonialen dienst en vijftigjarigen ouderdom, of om bijzondere redenen na minstens twaalf jaren kolonialen dienst. Het maximum pensioen, dat na dertig jaren dienst kan worden bereikt, bedraagt twee derde gedeelten van het inkomen. Diensttijd in Nederland wordt voor de helft voor pensioen berekend, mits die hier te lande voor pensioen zou gelden. Tijdelijke toelagen tellen niet mede voor de berekening van pensioen.

Zie voor verdere bepalingen Nederl. Staatscourant, 31 Aug. en 1 Sept. 1911 No. 204.

ADVERTENTIËN.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Ind. talen.

W. B. REGENHARDT, Weimarstraat 309, 's-Gravenhage, — Maleisch, Javaansch, Soendasch, Atjehsch — gediplomeerd.

A. H. J. G. WALBEEHM, Obrechtstraat 363, 's-Gravenhage, — Javaansch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Hage.

INSCHRIJVINGSBILJET.

Ondergeteekende wenscht in te schrijven

voor het hulp- of ondersteuningsfonds der Vereeniging „Oost en West": f ....

NAAM: .... WOONPLAATS: ....

Inzenden aan het Hoofdbureau van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag.

INSCHRIJVINGSBILJET.

De Ondergeteekende wenscht Lid te worden van de Vereen. „OOST EN WEST" en zijne contributie te bepalen op ....

Handteekening: .... *Woonplaats:* ....

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, **Heulstraat 17, Den Haag,** zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. Jaarverslag der Vereen. 1910, geldelijke verantwoording van het Hoofdbestuur over de jaren 1909 en 1910, enz.

en

Opgave van de Eereleden, de samenstelling der verschillende besturen en commissies.

Prijs: 1 exemplaar f 0.20 en f 0.03 frankeerkosten.

b. Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn, door J. H. en H. B.

Prijs: 1 exemplaar f 0.10, 50 ex. f 2.80;

voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* **f 2.20 per 50 ex.,** plus 25 cent frankeerkosten.

c. Onze Oost II: Iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER.

Prijs: 1 exemplaar 5 cent, 50 ex. f 2.—;

voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* **f 1.55 per 50 ex.,** plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij de Firma MARTINUS NIJHOF, **Lange Voorhout 9, Den Haag,** zijn verkrijgbaar gesteld:

a. **Onze West:**

I. De Kolonie Suriname, door REMAN IRÜS;

II. De Kolonie Curaçao, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao,

Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankeerkosten.

b. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.**

Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.**

Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**

Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.**

Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

Vereeniging OOST en WEST

Afdeeling 's-GRAVENHAGE.

Aan het **Bureau LAAN VAN MEERDERVOORT 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.

Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer G. C. A. DE WITT, **Reinkenstraat No. 56.**

Twee Dames voor het maken van uitzetten.

Twee jonge dames voor vioollessen, ook aan eerstbeginnenden.

Juffrouw, oud 39 j., Prot., reeds 5 jaar in Indië geweest, wenscht weer als kinderjuffrouw met familie derwaarts te gaan.

Eene dame voor het geven van lessen in de Engelsche taal.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche, Duitsche en Engelsche taal; hoofdacte middelbaar Engelsch en Lager Fransch en Duitsch.

Eene Dame voor schrijf-, copiëer- of vertaalwerk uit het Fransch Duitsch of Maleisch

Eene Dame voor administratieve werkzaamheden.

Een heer, oud-onderwijzer Kweekschool voor Inl. onderwijzers, voor het geven van lessen in de Maleische taal.

Eene jonge dame voor Gouvernante naar Indië; heeft L. en H. acte en acte Fransch.

Onmiddellijk beschikbaar twee Zeebaboes voor de reis naar Indië.

Een juffrouw, oud 33 j., P. G., wenscht als kinderjuffrouw naar Indië te gaan, was reeds 3 jaar te Batavia als zoodanig werkzaam; spreekt Maleisch.

Zes dames en één heer voor pianolessen.

Eene Dame, weduwe (Duitsche), voor waarnemen van een huishouden, ook genegen bij weduwnaar met kinderen.

Eene jonge dame voor het geven van lessen in teekenen en schilderen.

Twee heeren voor het geven van lessen in Maleisch en Javaansch, waarvan één ook in Indisch Staatsrecht.

Twee Dames voor het geven van lessen aan spraakgebrekkigen.

Drie geg. O.-I. militairen voor oppasser of magazijnknecht.

Twee jonge meisjes die als kinderjuffrouw naar Java willen.

Eene dame voor hygiënische ademgymnastiek.

Eene Dame voor zanglessen.

Twee bekwame linnennaaisters, waarvan een uit naaien gaat van 9—5 uur.

Eene jonge dame (diploma muziek, piano en zang), wenscht met eene familie naar Indie voor les geven aan kinderen en behulpzaam in het huishouden.

Eene jonge dame, bekend met moderne talen, voor machineschrijven en stenographie.

☞ Indische dienstboden kunnen zich aangeven in **LAAN v. MEERDERVOORT 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

Leden van O. en W., geen direct belanghebbenden, worden verzocht zoo noodig hunne hulp hierin te willen verleenen.